

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİME DAİR KOMPOZİSYONLARININ İNCELENMESİ: YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Süleyman DOĞAN* Lütfullah ÇELİKTEN**

Öz

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin salgın döneminde mecburi katılım sağladıkları uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili algılarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 öğretim yılında farklı fakültelerde öğrenim gören 34 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim araştırması olarak tasarlanmıştır. Verilerin toplanması amacıyla öğrencilerden uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini yansıtan kompozisyonlar yazmaları istenmiş ve veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, öğrenci görüşlerinde 43 farklı koda ulaşılmış ve bu kodlar 19 kategori ve 4 tema altında toplanmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre, öğrenciler uzaktan eğitim uygulamalarını erişilebilirlik bağlamında avantajlı bulmakta ve interaktif katımlı derslerin daha verimli olduğunu düşünmektedirler. Öğrenciler uzaktan eğitimin mesleki/uygulamalı dersler ve ölçme-değerlendirme çalışmaları açısından çeşitli dezavantajlara sahip olduğunu ifade etmektedirler. Öğrenciler uygulama sürecinde teknik, disiplin, sağlık ve sosyal yoksunluk kategorilerinde çeşitli sorunlar yaşamışlardır. Öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin tutumlarından ve bazı karakteristik özelliklerinden etkilendiği tespit

* Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, sudogan@yildiz.edu.tr, İstanbul/Türkiye

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Ayvansaray Üniversitesi, Plato Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, lutfullahcelikten@ayvansaray.edu.tr, İstanbul/Türkiye

edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaşacağına inanmakta ve uygulamalarda karma modeli öneri olarak sunmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Üniversite öğrencileri, Covid-19.

EXAMINATION OF UNIVERSITY STUDENTS' COMPOSITIONS ON DISTANCE EDUCATION: EXAMPLE OF YILDIZ TECHNICAL UNIVERSITY

Abstract

This research was carried out in order to determine the perceptions of university students about the distance education applications that they had compulsory participation during the epidemic period. The study group of the research consists of 34 university students studying in different faculties in the 2020-2021 academic year. In the research, it was designed as a phenomenological research, one of the qualitative research designs. The obtained data were subjected to content analysis. According to the results obtained from the research, students find distance education applications advantageous in terms of accessibility and think that interactive lessons are more efficient. Students experienced various problems in the categories of technique, discipline, health and social deprivation during the implementation process. It has been determined that students' views on distance education are affected by their attitudes and some characteristic features. The majority of the students believe that distance education applications will become widespread and offer the mixed model as a suggestion.

Keywords: Distance education, University students, Covid-19

1. GİRİŞ

Öğrenen merkezli bir eğitim metodu olan uzaktan eğitim, sağladığı imkân ve oluşturduğu değişimlerle birlikte eğitim sürecinin hemen hemen tüm boyutlarını farklılaştıran ve eğitim bilimine yeni bir boyut kazandıran farklı bir durumu ifade etmektedir. Öğreten merkezli geleneksel eğitimde öğrenci ve öğretmen

arasındaki etkileşim, öğrenci ve öğretmenin bilgi, tecrübe ve karakteri gibi açık ve örtük değişkenler öğrenme sürecini doğrudan etkilemektedir. Oysa uzaktan eğitim yönteminde öğrenci ve öğretmen arasına bir mesafe girmekte ve bu değişkenlerin etkisi sınır olabilmektedir. Bu sınırlılık uzaktan eğitim yönteminin kullanımını öne çıkaran durum ve zamanlarda yeni bir internet tabanlı pedagojik anlayışa ihtiyaç hissettirdiği söylenebilir (Demir, 2021).

1.1. Uzaktan veya Çevrimiçi Eğitim

Gelişen teknoloji eğitim kavramını önemli ölçüde etkiler olmuştur. Eğitim, teknoloji ile birlikte farklı bir boyuta taşınmış ve eğitimin önemli parçalarından birisi haline gelmiştir (Özbay, 2015). Günümüzde internet teknolojisinin varlığı ile birlikte çevrimiçi uzaktan eğitim kavramı ortaya çıkmıştır (Anderson, 2011). Genel bir tanımla uzaktan eğitim, “öğretmen ve öğrencinin fiziksel olarak farklı mekânlarda olduğu halde gerçekleştirdiği eğitim” olarak ifade edilmektedir (Uzunboylu ve Tuncay, 2012). İşman’a (2003) göre uzaktan eğitim fiziksel olarak farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin iletişim teknolojileri veya klasik posta hizmetleri ile öğrenme ve öğretme faaliyetlerini gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini tanımlamaktadır.

Uzaktan eğitimin gerekliliği “küreselleşmeye dayalı olarak değişen toplumsal koşullar, yetişmiş iş gücüne bağlı olan gereksinimle birlikte azalan çalışan birey sayısı, bilginin ekonomik açıdan ön plana çıkması, hızla yayılan bilgiyle beraber doğru ve güncel bilgiye ulaşma ihtiyacı, iş hayatında artan eğitim gereksinimleri” gibi sebeplere dayanmaktadır (Odabaş, 2004). Bu dayanakların yanı sıra internet tabanlı uzaktan eğitimin öğretim uygulamalarında yer ve zaman açısından ekonomiklik sunması, esnek bir planlama ile süreci yürütme ve öğretmenin üzerinde çeşitli sorumlulukları azaltarak öğrencilerle birebirde daha fazla ilgilenilme imkânı gibi faydaları bulunması (Ağır, 2007) uzaktan eğitimi

geleneksel yöntemlerden biraz daha ön plana çıkarmaktadır. Tüm bunlara ek olarak uzaktan eğitim ile yüksek kapasitede veri taşıyabilen donanım ve yazılımlar kitapların, çevrimiçi sınıflar ise okul binalarının ve kütüphanelerin yerini almaktadır (Shachar ve Neumann, 2003). Bu yöntemle öğrenciler buldukları ortamdaki ayrılmadan öğrenim görme fırsatı yakalamaktadır. Ayrıca uzaktan eğitim uygulamaları sayesinde farklı bölgelerde bulunan öğretmen ve öğrenciler birbirleriyle görüntülü ve sesli olarak etkili iletişim kurabilmektedirler (İşman, 2011). Böylelikle bir araya gelme fırsatı yakalayan bireyler arasında kültürel etkileşim de söz konusu olabilmektedir (Uşun, 2006).

Uzaktan eğitim uygulamalarının oldukça uzun bir tarihi geçmişe sahip olduğu kabul edilmektedir (Kaya, 2002). Uzaktan eğitim sistemi tarihsel süreç içerisinde geleneksel olarak yürütülen eğitim sürecinde oluşan sınırlılıklar dolayısıyla yetişkin bireylerin öğretim sistemi içinde yer almasını sağlamak için kullanılmıştır (Özbay, 2015). Uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaşmasına yönelik politikalar Türkiye’de 1920’li dayanmaktadır. Ancak politikaların hayata geçirilmesi 1950’li yılların sonrasına kalmış ve 1960 yılında ilk olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Mektupla Öğretim Merkezinin kurulmasıyla uzaktan eğitim faaliyetleri resmen başlamıştır. Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamalarının yükseköğretimde yerini alması Anadolu Üniversitesi’nde Açık Öğretim Fakültesi’nin kurulması ve 1982-83 eğitim-öğretim yıllarında öğrenci alınmasına başlanmasıyla olmuştur (Akdemir, 2011). Anadolu Üniversitesi ile başlayan bu sürecin arkasında Televizyon destekli uygulama tecrübesi bulunması alt yapı oluşumunu desteklemiştir. Nitekim devam eden süreçte Anadolu Üniversitesinde Bilgisayar Destekli Eğitim Birimi kurulmuş ve devamında Açıköğretim Lisesi’nin kurulmasıyla uzaktan eğitim uygulamalarının kitle alanı genişlemiştir. Bu gelişmeler aynı zamanda 20. yüzyılın sonuna doğru web tabanlı uygulamalara dönüşerek giderek yaygınlaşmış ve günümüzde eğitim sisteminin her düzeyinde önemli bir yere sahip olmuştur (Bozkurt, 2017).

2000’li yılların başlarından itibaren teknolojik gelişmelerle uzaktan eğitim olanakları artmış ve birçok öğrenciye ulaşarak eğitimin bir parçası olmuştur (Bozkurt, 2017). Bilgi ve iletişim teknolojileri günümüzde hem geleneksel sınıflarda hem de uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılmaktadır. Son yıllarda dünyayı derinden etkileyen Covid-19 salgınıyla birlikte ise yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime mecburi geçiş yapılmış ve uzaktan eğitim her alanda kullanılabilir olmuştur. Covid-19 salgını sürecinde acil uzaktan eğitime geçiş, uzaktan eğitim modelinin yalnızca bir bilgisayar ve yazılım işi olmadığı okul toplumu oluşturduğu tüm taraflarca daha yakından bilinmesini sağlamıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada salgın sürecinde uzaktan eğitime geçişin oluşturduğu farklılıkları ve uzaktan eğitim uygulamalarının etkinliğini üniversite öğrencilerinin gözünden incelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi “Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu amaçla farklı fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinden uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili kompozisyon yazmaları istenmiş ve kompozisyonlar incelemeye tabi tutulmuştur.

2. YÖNTEM

Araştırma amacı doğrultusunda nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) araştırması olarak tasarlanmıştır. Olgu bilim araştırması, katılımcıların bir olgu ile ilgili yaşamış deneyimlerini nasıl anlamlandırdığının keşfi üzerine odaklanmaktadır (Patton, 2014). Bu çalışmada öğrencilerin “uzaktan eğitim” olgusuna yönelik görüşleri keşfedilmeye çalışılmıştır. Araştırmada etik ilkelere uygunluk açısından İstanbul Avcınsaray Üniversitesi

Akademik Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna başvurulmuş ve 23.09.2021 tarih ve 2021/08 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Yıldız Teknik Üniversitesinde 2020-2021 öğretim yılında farklı fakültelerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme türü, önceden belirlenmiş bazı ölçütleri karşılayan tüm durumların çalışılmasıdır (Patton, 2014). Bu çalışmada çalışma grubunun seçiminde Eğitim Felsefesi ve Eğitim Sosyolojisi derslerini alan ve “uzaktan eğitim” hakkındaki görüşleri etkileyebileceği düşünülen “evde kendisine ait bir odası bulunma, bilgisayar ile uzaktan eğitime bağlanma ve herhangi bir bağlantı problemi yaşamamış olma” ölçütleri dikkate alınmıştır. Bu ölçütleri karşılayan 34 üniversite öğrencisi araştırmanın çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler

Demografik Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	14	41.2
	Kadın	20	58.8
Öğrenim Gördüğü Fakülte	Mühendislik Fakülteleri	24	70.6
	Fen - Edebiyat Fakültesi	8	23.6
	Mimarlık Fakültesi	1	2.9
	Yabancı Diller	1	2.9
	Yüksekokulu		
Evde kaç kişi kalıyorsunuz?	Tek yaşıyorum	1	2.9
	2	3	8.8
	3	9	26.5
	4 ve üzeri	21	61.7
Toplam		34	100

2.2. Veri Toplanması ve Analizi

Araştırmada çalışma grubunda yer alan öğrencilerden “salgın sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları, kültür ve alan derslerindeki deneyimleri, uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri ve uzaktan eğitimin geleceği” gibi konular hakkında görüşlerini yansıtan özgün bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Araştırmacılar tarafından öğrencilere kompozisyonların bilimsel çalışma dışında herhangi bir yerde kullanılmayacağı hakkında bilgi verilmiş ve kompozisyonlar e-posta aracılığıyla toplanmıştır.

Öğrenciler tarafından yazılan kompozisyonlar tümevarımsal bir yöntemle içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz türünde esas amaç elde edilen verilerden açıklayıcı kavramlara ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu doğrultuda araştırmacılarından biri verileri kodlayıcı olarak analiz etmiştir. Kodlayıcı araştırmacı tarafından öncelikle dijital ortamda toplanan kompozisyonlar basılı hale getirilmiş ve tekrar tekrar okunmuştur. Bu okumalar esnasında verilerde yer alan anahtar kelimeler işaretlenmiş ve hatırlatıcı notlar alınmıştır. Anahtar kelimelerin bir araya getirilmesiyle önce kodlara ardından kategoriler ve temalara ulaşılmıştır. Ulaşılan kod, kategori ve temalar kontrol edilmek üzere önce uzman görüşüne ve ardından diğer araştırmacıya sunulmuştur. Araştırmacılar arasında görüş birliğinin sağlanmasıyla birlikte verilere son hali verilmiştir.

2.3. İnanırlık ve Tutarlılık

Geçerlik ve güvenirlik, bilimsel araştırma sonuçlarının inandırıcılığında önemli ölçütler olarak görülmektedir. Nicel araştırmalarda bu ölçütleri test edebilecek yöntemlerin varlığının nitel araştırmalarda bu yöntemlerle ilgili yaygın olarak kullanılan yöntemler bulunmamaktadır. Ancak nitel araştırmaların inanırlık ve tutarlılığına ilişkin alınabilecek bir takım önlemler bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada öncelikle çalışma grubunda yer alan öğrencilerin

araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Kompozisyonların analizi esnasında ise kodlayıcı tarafından ulaşılan kod ve kategoriler uzman görüşü amacıyla nitel çalışmalar gerçekleştiren bir doktora öğrencisine gönderilmiştir. Uzman görüşü doğrultusunda son şeklini alan veriler diğer araştırmacıya sunularak son kontrolü sağlanmıştır. Araştırmada ayrıca öğrenci kompozisyonlarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Böylelikle güçlü bir tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğrenci kompozisyonlarının analizi sonrasında ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili görüşlerinde 43 farklı koda ulaşılmış ve bu kodlar 19 kategori ve 4 tema altında toplanmıştır. Ulaşılan kod, kategori ve temalar aşağıda tablolar halinde detaylı olarak sunulmuştur.

3.1. Tema 1: Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Öğretim Süreci

Öğrenci kompozisyonlarından ulaşılan bulgulara göre öğrencilerin öğretim süreci ile ilgili görüşlere yer verdikleri görülmektedir. Bu görüşler incelendiğinde öğrenci ifadelerinin “erişilebilirlik, fırsatlar, nitelik ve etkileşim” kategorileri altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu görüşler “uzaktan eğitim uygulamalarında öğretim süreci” teması altında birleştirilmiştir. Bu tema ile ilgili kod ve kategoriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Öğretim Süreci Temasında Yer Alan Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans (f)
Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Öğretim Süreci	Erişilebilirlik	Bilgiye hızlı ve kolay erişim	8
		Derse ve materyallere kolay ulaşım	4
		Dersi tekrar izleme	15
		Ders materyallerinin güncellenmesi ve dijitalleşmesi	6
	Fırsatlar	Fırsat eşitliği	7
		Yurtdışı eğitimi	3
		İş hayatına katılım	3
		Tasarruf katkısı (zaman ve para)	11
	Nitelik	Teorik / Kültür derslerine uygunluk	12
		Ölçme ve değerlendirmede eksiklik	11
		Öğrenme güçlüğü	7
		Uygulamalı/Mesleki derslerde yetersizlik	12
		Mesleki tecrübeye bağlılık	4
		Seminer / Konferans çalışmalarına uygunluk	2
		Dersler açısından fark bulunmuyor	6
	Etkileşim	Öğretmen-öğrenci iletişimi	10
		İnteraktif dersler	8
		Senkron katılım	4
		Öğretmen merkezli	3

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin öğretim süreci ile ilgili görüşlerinde uzaktan eğitim uygulamalarında sahip oldukları imkânlarla değindikleri, bu bağlamda derslere hızlı, kolay ve tekrar erişim imkânının büyük çoğunluk tarafından uzaktan eğitimin avantajı olarak değerlendirildiği görülmektedir. Öğrencilere ait bazı ifadeler şu şekildedir:

Ö4: Daha önce denildiği gibi, uzaktan eğitimin artıları da var. Ders materyallerine kolayca ulaşım, eposta gibi iletişim aracılığıyla anında bilgi sahibi olma ve en iyi olan ders tekrarı izleyebilme özelliği, temel sorunları aşabilmiş öğrenciler için oldukça yararlı oldu.

Ö5: Online eğitimin öğrenci tarafında başlıca yararları; yol ile vakit kaybedilmemesi, daha rahat bir ortamda ders dinlenebilmesi, kayıtların tekrar tekrar izlenebilmesi ve izleme esnasında hızlandırılabilmesi, derslerin canlı değil de sonradan izlenmesi halinde izleme zamanının öğrenci tarafından seçilebilmesi olarak sıralanabilir.

Öğrenciler, kompozisyonlarında hem yüz yüze eğitimi hem de uzaktan eğitimi dersler bağlamında karşılaştırmışlardır. Bu bağlamda kültür ve branş derslerinin karşılaştıran öğrencilerin, öğretmen tecrübesinin ve yüz yüze iletişimin önemli belirleyiciler olduğunu ancak yine de interaktif katılımlı uzaktan eğitim uygulamalarının daha verimli olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu hususta öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıdadır:

Ö6: Kültür dersleri olarak nitelendirebileceğim sosyal seçmeli derslerin uzaktan eğitim ile gerçekleştirilmesi, dersin verimini en az %80 düşürmektedir. Bu tür derslerde öğrenci-öğretmen ya da öğrenci-öğrenci diyalogları ile kişiler farklı fikirler duyarak olaylara başka bakış açıları kazanabilmektedir. Ancak uzaktan eğitimde öğrenciler derse katılmaya çekinebilmekte ya da buna imkanları olmayabilmektedir. Dolayısıyla hem kültür hem de branş dersleri için öğretmen ile göz kontağı kurarak geçirilen zamanın çok daha verimli ve kaliteli olduğu kanaatindeyim.

Ö10: Üniversitede hem branş hem de kültür derslerim var. Her ikisi tarafından da gerekli verimi sağladığımı düşünüyorum. Kültür derslerinde fikir odaklı bir yaklaşım olduğu için, çevrimiçi eğitimle ister kamera kullanarak ister kullanmadan rahatça fikir beyan edebildim. Derslerimizde sohbet ortamı yaratarak, güzel bilgiler ve güzel düşünceler edindim. (...) Bu öğretim biçimi branş derslerinin yoğunluğu dolayısıyla pek benimsenemese de kültür derslerin de oldukça verimli oldu. Her hafta yoğun ders temposu içerisinde bazı derslerimizin, dersin konusu sınırları içerisinde sohbet havasında ilerliyor oluşu bu sıkıntılı süreçte bizi bir nebze de olsa rahatlattı.

Öğrenciler, uzaktan eğitim uygulamalarında öğretim sürecinin “ölçme ve değerlendirme, laboratuvar gibi uygulamalı çalışmalar ve öğretmen-öğrenci iletişimindeki eksiklik” bağlamında dezavantajlara sahip olduğunu düşünmektedirler. Bu görüşlerle ilgili olarak bazı öğrenci ifadeleri şu şekildedir:

Ö16: Moleküler biyoloji ve genetik öğrencisi olarak birçok laboratuvar ve uygulama dersim var. Bu derslerde sadece video izlemenin, teorik bilgiye sahip olup uygulama yapamamış olmanın eksikliğini yaşıyorum.

Ö1: Ancak uzaktan eğitimin iki handikabı olduğunu kabul etmek gerekir. Bunlar ölçme ve değerlendirme, yani sınav yapmaktaki zorluklar ve uygulama derslerinin yapılamaması. Bu yüzden tamamen uzaktan eğitim bazı branşlar için elverişli olamıyor ne yazık ki.

Ö4: Uzaktan eğitimin en tartışmalı sonuçlarından biri, sanal sınavlar oldu. Özellikle üniversite öğrencilerinin sınavlarda kopya

çektikleri hakkında bir sürü haberler yapıldı, kullandıkları değişik yöntemler ortaya çıktı. Öğretim görevlileri bu durumdan şikayetçi oldular, çeşitli okullar ilginç yöntemlere başvurdu. Buna öğrencilerden karşılık geldi, hala bu etkileşimler devam ediyor.

3.2. Tema 2: Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Sorunlar

Öğrenci kompozisyonları incelendiğinde öğrencilerin süreç içerisinde yaşadıkları sorunlara yönelik görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu görüşler “teknik, disiplin ve düzen, sağlık, sosyal yoksunluk” olmak üzere 4 kategoriye ayrılmaktadır. Ulaşılan kod ve kategoriler “uzaktan eğitim uygulamalarında sorunlar” teması altında birleştirilmiş ve Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Sorunlar Temasında Yer Alan Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans (f)
Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Sorunlar	Teknik	Altyapı eksikliği	11
		Sistemsel problemler	4
		Donanım yetersizliği	8
		Organizasyona bağlı sorunlar	9
	Disiplin ve Düzen	Geniş ailede yaşama sorunu	5
		Vaktin boşa harcanması / Tembellik	5
		Kişisel alan eksikliği	3
	Sağlık	Salgın / Covid-19 / Koronavirüs	10
		Motivasyon	19
		Stres / Kaygı	12
		Diğer ifadeler	3
	Sosyal Yoksunluk	Sosyal etkinliklerden uzaklık / yalnızlaşma	13
Kampüs ortamının olmaması		5	

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin “uzaktan eğitim uygulamalarında sorunlar” temasında ilk olarak teknik sorunlara yer verdikleri görülmektedir. Bu kategoride öğrencilerin en fazla altyapı kaynaklı sorunlara, daha sonra üniversite organizasyonlarına bağlı sorunlara ve gerek uzaktan eğitime erişimde gerekse derslerde etkileşimi artıracak bilgisayar, tablet, mikrofon, kamera gibi donanım eksiklikleriyle ilgili sorunlara yer verdikleri görülmektedir. Bu kategori ile ilgili bazı öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö4: Sanal sınıfın normal okul eğitimiyle karşılaştırıldığında artıları olmasına rağmen, eksileri daha çok varmış gibi görünüyor. Öncelikle en basitinden, internet ve bilgisayar gibi herkesin sahip olduğu düşünülen şeylerden aslında çoğu insanın mahrum olması.

Ö27: Uzaktan eğitim, örgün eğitimin yapılabildiği durumlarda tercih edilmemeli bence. Dünyanın pek çok bölgesinde kırsal alanlara internet götürmek maliyetli olduğundan buralarda yaşayan insanlar yavaş ve kalitesiz internet kullanmak zorunda kalıyorlar. Bunun eksikliği bugünlerde daha net görülüyor ve maalesef kolay kolay çözülebilecek bir sorun değil. Zira internet satan firmalar, kâr amacı güden kuruluşlar olduğundan maliyetlerini çıkartamayacakları yatırımlardan kaçınıyorlar. Kaliteli bir internet bağlantısı sağlanabilse bile sanal sınıfların daha verimli geçmesini sağlayacak kamera, mikrofon, ekran, bilgisayar gibi bileşenlere herkesin ulaşımı aynı değil. Dünyanın geneline bakarsak bu durum daha da kötüleşiyor.

Ö33: Bizim üniversitemizin uzaktan eğitimi genele oranla gayet iyi yürüttüğünü düşünüyorum başka üniversitelerdeki sorunları sosyal medyadan takip ettiğimden bu konuda şanslıyız diyebilirim ama

zaten zor dönemlerden geçtiğimiz bu günlerde ders yüklerimizin ödevlerin sayısı ve uzunluğu olsun, normalden çok daha zor yapılan sınavlar olsun stresi ciddi miktarda artırıyor.

Ö34: Sanal ortama bilgisayar, telefon veya tablet vasıtasıyla giriş yapılabilir. Yeterli bir aygıtınız var ise şimdi de yeterli bir internet sağlayıcısına ihtiyacınız var. Maalesef internet sağlayıcısından aldığınız internetin hızı belli bir seviyede değilse ve bağlantınız altyapı nedeniyle sıklıkla kopuyorsa sanal dersten verim almak pek de mümkün olmuyor. Bu saydığım kriterler sadece parası verilerek en iyi ürün alınarak elde edilemeyebiliyor. İnternetin çalışma prensibinden dolayı eğer bulunduğunuz bölgede internet altyapısı düzgün değil ise parasını ödediğiniz internetin karşılığını alamıyorsunuz. Kırsal bölgelerde yaşayan öğrenciler içinse durum daha da kötü. İnternet altyapısının olmadığı yerlerde öğrenciler mobil internetlere başvurmak zorunda kalıyorlar bu da hizmet bedelini arttırırken hizmet kalitesinin düşmesine neden oluyor.

Öğrenciler bu tema altında görüş bildirdikleri bir diğer kategori ise sağlık sorunları ile ilgilidir. Bu kategoride öğrenciler uzaktan eğitim uygulamalarında öncelikle daha çok psikolojik sorunları dile getirmişlerdir. Bu doğrultuda motivasyon, dikkat ve odaklanma gücü çektiklerini ifade eden öğrenciler bu sorunu hem uzaktan eğitim uygulamalarının etkileşim olanağının az olmasına hem de pandemi sürecinin oluşturduğu psikolojiye bağlamaktadırlar. Buna ek olarak öğrencilerin pandemi ile birlikte stres ve kaygı durumlarının ortaya çıktığı ve sanal sınıftaki dersler, ölçme değerlendirme çalışmalarının ayrıca bir stres oluşturduğu düşüncesine sahip oldukları görülmektedir. Bu hususta bazı öğrenciler şu şekilde görüş belirtmişlerdir:

Ö27: Kalabalığın getirdiği stresten uzak bir şekilde aylar geçirdim. Kaybettiğim stresler kaynaklarının yerini başka şeylerle doldurdum. Uzaktan olan eğitimle, evdeki ufak tefek problemlerle vs. Eskiden umursamayacağım sınavları, ödevleri çok fazla kafaya takmaya başladım.

Ö17: Uzaktan eğitimin değerlendirilmesine netlik getirmeden önce bazı hususlara değinmek gerektiği kanaatindeyim. Dikkat, iletişim, ders öncesi ruh hali, derse girilen ortam bunların en önemlileri bana göre bu durumlarda analizlerde bulunalım. Ruh hali kısmında bir insan düşünün bazı sebeplerden dolayı hiç dışarı çıkmıyor, akranları ile görüşemiyor, akrabalarına gidemiyor gibi çok uzun yazılabilir bu kişi nasıl düzgün bir düzen ile ve neşe ile hayatına devam edebilir? Moral motivasyon hayatta çok önemli kavramlar özellikle moral bittiği zaman insanı intihara kadar götürebilir.

Öğrencilerin sağlık problemleri ile ilgili olarak uzaktan eğitim uygulamalarında gün içerisinde bilgisayar/ekran karşısında fazla vakit geçiriyor olmanın oluşturduğu fiziksel sağlık sorunlarını dile getirdikleri görülmektedir. Öğrenci ifadelerinden bir örnek aşağıdaki gibidir:

Ö12: Gün içinde hareketsiz oturarak sadece ekrana bakmak sağlığımız açısından kalıcı birçok sağlık sorununu da beraberinde getirdi. Sırt ağrıları, görme sorunları kilo problemleri giderek arttı. Ruhsal sağlığımız da süreç içinde yıprandı.

Öğrenciler, pandemi süreci ile birlikte evlere kapanmış olmanın ve uzaktan eğitim uygulamaları ile eğitim hayatlarının devam etmesine bağlı olarak

öncelikle sosyal yoksunluk çektikleri, sosyal ilişkilerinin eksikliğini ve yalnızlık hissettikleri görülmektedir.

Ö31: Üniversite çağına gelmemiş öğrenciler için ise süreç daha zor, sosyalleşmek için tek araçları internet olarak sınırlanıyor. İnsanlar çoğunlukla okulda arkadaşlıklar kuruyor okulların online olması ile bu imkanı kaybediyorlar ve ilkokul, orta okul, lise arasında ki fark da ortadan kayboluyor korona sürecinde orta okuldan liseye geçmiş bir öğrencinin bir fark hissettiğini düşünmüyorum. Çağımızın en büyük sorunu olarak görülen yalnızlaşma git gide artıyor...

Ö27: eğitim ve öğretim faaliyetlerinin dahi uzaktan yapılmasını zaruri kılan bu yeni düzene alışmak benim gibi yalnızlıktan hoşlanan ve vaktinin çoğunu yalnız geçiren biri için çok zor olmadı. Bu kişiliğime rağmen ben dahi eski normalimizi özledim, arkadaşlarımı özledim, rahat bir şekilde yüz yüze konuşabildiğimiz zamanları özledim.

Vakitlerinin çoğunu evde geçiren öğrencilerin kişisel alan eksikliği ve kalabalık aileye sahip olmalarının odaklanma sorunu yarattığını ifade etmişlerdir. Disiplin problemleri yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitimde devamsızlık olmaması, dersleri tekrar izleyebilme avantajına sahip olmaları gibi durumlardan dolayı kolaylıkla erteleme davranışı gösterdiklerini ifade ettikleri görülmektedir.

Ö10: Sanal sistemde gerek teknik sebeplerden ötürü yaşadığımız derse bağlanma sıkıntıları gerekse benim gibi kalabalık evlerde yaşayanların odaklanma bakımından optimize koşulları sağlayamaması gibi durumlar eğitim-öğretim faaliyetlerinden aldığımız verimi oldukça sınırlandırdı.

Ö21: *Benim için bu dönem gerçekten verimsiz geçti diyebilirim. Kendimi derslere vermekte zorlandım, sabah kalkmalarım daha acı verici hale geldi. Bir nebze tembelleştim diyebilirim.*

Ö20: *Derse yetişmek için bir saat öncesinden evden çıkıyorsak şimdi o bir saati de uyuyarak geçiriyoruz bu da insanları tembelliğe alıştıyor.*

3.3. Tema 3: Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Uyum

Kompozisyonlar incelendiğinde öğrencilerin sürece uyum sağlama konusunda görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğrenci ifadeleri incelendiğinde bu görüşlerin “tutumla bağlı değişkenler ve kişisel değişkenler” kategorilerinde toplandığı görülmektedir. Bu kategoriler “uzaktan eğitim uygulamalarına uyum” teması altında birleştirilmiştir. Bu temaya ilişkin görüşler Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Uyum Temasında Yer Alan Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans (f)
Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Uyum	Tutumla Bağlı Değişkenler	Önyargılı olma	5
		İlgi çekici bulmama	3
		Bilgisayarı eğlence aracı olarak görme	1
	Kişisel Değişkenler	Kişiliğe/karaktere bağlılık	3
		Bireysel öğrenme stili	3
		Yaş ve düzeye bağlı adaptasyon	4

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarına uyumlarını etkileyen çeşitli tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarına karşı bazı ön yargılarının bulunduğu

ve bu uygulamayı ilgili çekici bulmadıkları görülmektedir. Ayrıca bir öğrenci bilgisayar, telefon, tablet gibi araçları bir tür sosyalleşme ve eğlence aracı olarak gördüğünü ve bu sebeple ders materyali olarak kullanmakta güçlük çektiğini ifade ettiği görülmektedir. Bu kategori ile ilgili bazı öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıdadır:

Ö17: Evde ders saatlerinde olan sesler, yemek saatleri, açlık/tokluk durumu gibi durumlardan dolayı dikkat pek sağlanamıyor tabii online eğitimin çekiciliği olmaması da bir gerçek.

Ö22: Ben sanal derslerin devam etmesinden yana değilim. Temas olmadığı sürece bir şeylerin kalıcı olabileceğine inanmıyorum.

Ö34: Şahsen senelerce okuldan eve geldikten sonra çantamı çıkarıp bilgisayarda oyun oynamaya başlayan biri olarak bilgisayardan ders dinlemek benim için imkansız bir aktivite çünkü burası benim öğretim görmeye alışık olduğum yer değil aksine rahatlamak, kafamı boşaltmak için geldiğim yer.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim uygulamalarına uyum kişisel faktörlerden de etkilenmektedir. Buna göre, öğrencilerin sosyal ya da asosyal bir karaktere sahip olmaları, öğrenme alışkanlıkları gibi kişisel değişkenlerin uyum sürecinde etkili olduğu görülmektedir. Bu kategoride bazı öğrencileri görüşleri şu şekildedir:

Ö27: Bunları online ortamda yapmak benim gibi çekingen insanlar için daha zor oldu. Çoğu dersi sadece dinleyici olarak takip ettim. Katıldıklarım da yazı ile katılmakla yetindim. Tabii ki bu durum derslerin faydasını düşürdü.

Ö12: Sınıf ortamında öğrenme alışkanlığımızın değişimi çok kolay olmadı.

Ö17: Yüz yüze eğitimin samimiyeti ve albenisi uzaktan eğitimde gördüğüm kadarıyla yok .Bu cevaplar/anlatımlar benim gibi bir insan için geçerli tabi ben sosyal bir insanım muhabbet iletişim benim sevdiğim ve yeterli seviyede yapamadığımda bende memnuniyetsiz ve moral kaybı gibi durumlara sebebiyet veriyor. Eğer aktif bir insan değilseniz ve derslerde insan kalabalığından verimin düştüğüne inanıyorsanız dediklerimin tam tersi vaki olacaktır.

Öğrenciler ayrıca uzaktan eğitim uygulamalarına uyum sağlamada yaş ve düzeyin önemli olduğunu düşündükleri ve uzaktan eğitim uygulamalarının daha çok gençlere ve yetişkinlere ya da üniversite düzeyindeki öğrencilere uygun olduğunu düşündükleri görülmektedir. Örnek öğrenci ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö4: Sanal sınıfın normal okul eğitimiyle karşılaştırıldığında artıları olmasına rağmen, eksileri daha çok varmış gibi görünüyor. (...) Ya da belirli yaş grubunda insanların (ilkokul çağı ya da 50 yaş üzeri vb.) sanal sınıfta kullanılan uygulamaları kullanırken zorluk çekmesi.

3.4. Tema 4: Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Geleceği

Öğrenci kompozisyonlarının analizinde ulaşılan bulgulara göre öğrencilerin pandemi süreci sonrasında uzaktan eğitimin geleceği hakkında görüşlere yer verdikleri görülmektedir. Bu görüşler “yaygınlaşma ve öneriler” kategorileri

altında toplanmaktadır. Öğrenci görüşleri “uzaktan eğitim uygulamalarının geleceği” teması altında birleştirilmiş ve Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Geleceği Temasında Yer Alan Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans (f)
Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Geleceği	Yaygınlaşma	Yaygın olarak kullanılacak	16
		Yaygın olarak kullanılmayacak	4
	Öneriler	Yaygın eğitimde daha çok kullanılmalı	4
		Hibrit model olmalı	4
		Diğer öneriler	2

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin salgın süreci sonrasında uzaktan eğitim uygulamalarının durumu hakkında görüş bildirdikleri görülmektedir. Kompozisyonlarında bu konu hakkında görüş sunan öğrencilerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitim uygulamalarının gelecekte daha fazla yaygınlaşacağı konusunda hemfikirdir oldukları görülmektedir. Yalnızca 4 öğrenci uzaktan eğitimin yaygınlaşmayacağını ve dezavantajları dolayısıyla pandemi sürecinin bitimiyle eğitim-öğretim süreçlerinde bu uygulamanın sona ereceğini düşündükleri görülmektedir. Bu kategoride görüş bildiren öğrenci ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

Ö2: Belirli bölümler hariç tutulacak şekilde (tıp gibi) sanal eğitim kültürünün önümüzdeki günlerde tartışmaya açık olacağı ve zamanla daha da yaygınlaşacağını düşünüyorum.

Ö23: Eksikliklerine yönelik çözüm bulunabilir ve zararları en aza indirilebilirse, uzaktan eğitimin ülkemizde ve dünyada yaygınlaşabileceğini düşünüyorum. Hatta sadece geçtiğimiz bu 10-

15 yıl içinde yaşanan gelişmeleri düşündüğümüzde bu duruma kesin gözüyle bakıyorum.

Ö11: Bir sonuca başlayacak olursam, uzaktan eğitimin okullardaki eğitimde devam edeceğini düşünmüyorum. Ancak okul eğitiminde olmasa da farklı departmanlarda uzaktan eğitim hayatımızda yer edinecek gibi gözüküyor.

Ö20: Uzaktan eğitiminin virüs hayatımızdan çıktığında üniversitelerde, ilköğretim ve ortaöğretimde devam etmeyeceğini ve etmemesi gerektiğini düşünüyorum.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde ulaşılan bir diğer kategori uzaktan eğitim uygulamalarının gelecekte nasıl olması gerektiğine yönelik önerilerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin bir kısmı örgün eğitimden ziyade yaygın eğitim çalışmalarında bu uygulamanın daha fazla olması gerektiğini önermektedir. Öğrencilerin bir kısmı ise örgün eğitimde uzaktan eğitim uygulamalarının varlığının devam etmesi halinde hibrit (karma) modelin benimsenmesi gerektiğini önermektedir. Bu önerilerin dışında birkaç öğrenci uzaktan eğitim uygulamalarının kalitesi ve verimliliği hakkında araştırmaların gerçekleştirilmesi gerektiğini önermektedir.

Ö33: Uzaktan eğitimin kalıcı olmasını istemiyorum ama uzun vadede eğitimin hibrit olması eğitimin genel kalitesini arttıracaktır.

Ö18: Avantaj ve dezavantajlarının belirli istatistiklere dökülmesi ve değerlendirilmesi sonucunda yaygınlaşacağı söz konusu olabilir.

3. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim olgusuna yönelik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara ilişkin tartışma ve sonuçlar aşağıda sırasıyla sunulmuştur:

Öğrenci görüşleri incelendiğinde ilk olarak “Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Öğretim Süreci” temasına ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre, öğrenciler uzaktan eğitim uygulamalarını erişilebilirlik bağlamında avantajlı görmektedirler. Derslere hızlı ve kolay ulaşabilmenin yanı sıra derslerin kaydedilmesiyle yeniden erişme fırsatı bulan öğrenciler uzaktan eğitim uygulamalarını ekonomik bulmakta ve bu yönüyle gerek fırsat eşitliği gerekse iş hayatına katılabilme gibi yeni olanaklara imkân sunabilecek bir yöntem olarak değerlendirmektedirler. Bu araştırmada öğrenciler uzaktan eğitim uygulamalarının teorik derslere daha uygun olduğunu düşünmektedir. Ancak ders türü fark etmeksizin öğretmen-öğrenci iletişiminin yoğun olduğu interaktif katılımlı derslerin niteliği ve ilgiyi artırdığını düşündükleri görülmektedir. Bu sonuçlar Gömleksiz ve Pullu (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Yazarlara göre öğrenciler, uzaktan eğitimin hızlı ve kolay öğrenmeyi sağladığı, örgün eğitime kıyasla maliyetinin düşük olduğu ve sonradan erişim imkânı buldukları arşiv kayıtlarının öğrenmeleri üzerinde olumlu etkisi bulunduğu dile getirmişlerdir. Benzer şekilde yazarlar, öğrencilerin uygulamalı derslere odaklanmakta zorlandıklarını tespit etmişlerdir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarında öğretim sürecinin en dezavantajlı alanının ölçme ve değerlendirme çalışmaları olduğunu düşünmektedir. Sınavların kopya çekmeye müsait olduğu, ekran başında sınav yapmanın zor olduğunu ifade etmektedirler. Tüm bunlara ek olarak bazı öğrencilerin ekran başında ve kendi kendine öğrenmede güçlükler yaşadığı görülmektedir. Literatürde yer alan bazı araştırma sonuçları üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarında sınavlara yönelik düşüncelerinin olumsuz olduğunu

göstermektedir. Öğrenciler genel olarak uzaktan eğitim yönteminin ölçme ve değerlendirme açısından problemlili olduğunu ve bu yöntemle yapılan sınavları güvenilir bulmadıklarını ifade etmektedirler (Altun Yalçın, Özturan Sağırlı ve Akar, 2021; Balaman ve Hanbay Tiryaki, 2021). Bu yönüyle araştırma sonuçlarının literatürde yer alan görüşlerle benzer olduğu ifade edilebilir.

Öğrenci görüşlerinden ulaşılan bir diğer tema “Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Sorunlar” şeklinde olmuştur. Bu temaya ait görüşlerden ulaşılan sonuçlara göre, öğrencilerin çoğunlukla teknik ve sağlık sorunlarına değindikleri, bu görüşleri sosyal yoksunluk ve disiplin sorunlarının takip ettiği görülmektedir. Öğrenciler bilgisayar ve internet alt yapısına bağlı olarak problemlerin uzaktan eğitim sürecini etkilediğini ve her bölgede iyi kalitede bir alt yapıya sahip olunmadığını ifade etmektedirler. Bu görüşlerini ayrıca fırsat eşitliği bağlamında donanımsal yetersizliklerin oluşturduğu sorunlarla destekleyen öğrencilerin zaman zaman yükseköğretim kurumlarındaki organizasyona bağlı sorunlarında süreci olumsuz etkilediğini ifade ettikleri görülmektedir. Literatürde yer alan araştırmalardan ulaşılan sonuçlar bu görüşleri desteklemektedir. Bakıoğlu ve Çevik (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrenciler internet bağlantısı, okul yönetiminin baskısına maruz kalma gibi problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Literatürde özellikle internet erişimi ile ilgili teknik problemlerin ulusal ve uluslararası yapılan çalışmalarda ifade edildiği görülmektedir (Altun Yalçın vd., 2021; Balaman ve Hanbay Tiryaki 2021; Doolan vd., 2021; Gömleksiz ve Pullu, 2020). Ancak Ünal, Şanlıer ve Şengil (2021) ise yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin neredeyse yarısının internet erişimi imkânına sahip olmasına rağmen internet erişimi problemi yaşadıklarını ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Yazarlara göre bu sonuç salgın sürecinde yaşanan yoğunluğa bağlı olarak gerçekleşmiş olabileceği yönündedir. Bu araştırmanın örnekleminde yer alan öğrenciler bağlamında düşünüldüğünde ise öğrenciler süreç içerisinde

internet problemi yaşamamışlardır ancak internet kaynaklı problemlerin olası olduğunu ve uzaktan eğitim uygulamalarını etkileyebilecek önemli bir etken olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarına salgın süreciyle birlikte mecburi olarak katılım göstermelerinin görüşleri etkilediği görülmektedir. Özellikle bazı öğrenciler Covid-19 salgınından dolayı psikolojik sağlık sorunlarını süreç içerisinde daha çok hissettiklerini ifade etmektedir. Uzaktan eğitim uygulamaları sürecinde ekran başında geçirilen vaktin motivasyon eksikliği, sırt ağrısı ve kilo problemleri gibi sorunları beraberinde getirdiği görülmektedir. Uzaktan eğitimin sınırlı sosyalleşme imkânı sunması, kampüs ortamından uzak olması gibi dezavantajları bulunduğunu ifade eden öğrenciler aynı zamanda ev içerisinde vakitlerini değerlendirmekte güçlük çektikleri ve tembelleştiklerini belirtmektedirler. Ayrıca evde kişisel alana sahip olamayan ve geniş ailede yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinden gerektiği verimi alamadıkları ve bunu sorun olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Altun Yalçın vd. (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin disiplin ve odaklanma problemi yaşadıklarını, sınıf ortamının öğrenmeye etkisinden mahrum kaldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Atılğan vd. (2020) ise tıp fakültesi öğrencilerinin acil uzaktan eğitim sürecinde özdisiplin problemi yaşadıklarından ve sosyal izolasyon düzeylerindeki artıştan bahsettiklerini ifade etmektedir. Buna göre araştırma sonuçlarının literatürle örtüştüğü yorumunda bulunabilir.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde ulaşılan bir diğer tema “Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Uyum” olarak belirlenmiştir. Bu tema altında öğrenci görüşlerinin uzaktan eğitime karşı tutum ve uzaktan eğitim uygulamalarını etkileyen kişisel değişkenler olarak kategorileştirilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre öğrencilerden bazılarının uzaktan eğitim uygulamalarına karşı ön yargılı oldukları

ve uygulamaları ilgi çekici bulmadıkları görülmüştür. Bu tutuma sahip öğrenciler genel olarak uzaktan eğitimin başarılı olamayacağına inanmaktadır. Bu öğrenciler, etkileşimin olmadığı ekrana bağlı bir yöntemin verimli olamayacağını düşündükleri görülmektedir. Buna ek olarak öğrencilerin bilgisayar / tablet / telefon gibi araçları bir eğlence aracı olarak görmektedir ve ders aracı olarak kullanmakta uyum sorunu yaşamaktadırlar. Altun Yalçın vd. (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bu araştırma sonuçlarıyla benzer olarak uzaktan eğitimi ciddiye almadıkları ve yüz yüze eğitimi daha verimli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, öğrencilerin uzaktan eğitime karşı olumsuz tutuma sahip oldukları yorumunda bulunulabilir.

Kişisel değişkenler bağlamında ise öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarında verimliliğin bireysel öğrenme stiline, yaş veya eğitim düzeyine bağlı olarak değişebileceğini, uzaktan eğitim uygulamalarının üst yaş gruplarına uygun olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ayrıca sosyalleşme olanağının sınırlı olduğunu düşünen ve kendisini sosyal bir öğrenci olarak tanımlayan öğrencilerin uzaktan eğitimi etkili bulmadıkları anlaşılmaktadır.

Öğrenci kompozisyonlarından ulaşılan son tema “Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Geleceği” şeklinde olmuştur. Bu tema altında öğrencilerin yarıya yakını uzaktan eğitimin gelecekte daha fazla kullanılacağını düşündükleri görülmektedir. Öğrenciler salgın süreci ile birlikte mecburi olarak katılım sağladıkları bu yöntemin salgın sonrası da devam edebileceğini ancak aksayan yönlerinin giderilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Buna göre, öğrenciler hibrit model olarak adlandırılan yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemlerinin bir arada kullanılabilirliğini, araştırmaların gerçekleştirilmesi gerektiğini önermektedir. Öğrencilerin ayrıca bu süreç içerisinde üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları tarafından kendilerine sunulan ücretsiz seminer/konferans çalışmalarından

memnun oldukları ve pandemi sonrasında uzaktan eğitimde bu uygulamaların devam etmesi gerektiğini düşündükleri, yaygın eğitim fırsatlarının bu yolla artabileceğine inandıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, literatürde yer alan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Gömleksiz ve Pullu (2020) gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin bir kısmının yaz okulu, seçmeli dersler ya da teorik ağırlıklı derslerde kullanılabileceği ve çeşitli avantajları nedeniyle karma modelin kullanılmasının uygun olacağını düşündükleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte ülkemizde üniversitelerdeki uygulamalar incelendiğinde ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesinin gündemde bulunduğu, UZEM sayılarının arttığı ve senkron-asenkron uygulamalarının bulunduğu görülmektedir (Kocatürk Kapucu ve Uşun, 2020). Bu gelişmeler ve salgın sürecinin ortaya çıkardığı gereklilikler göz önünde bulundurulduğunda uzaktan eğitim uygulamalarının özellikle yükseköğretimde giderek yaygınlaşacağı ifade edilebilir. Bu yaygınlaşma ile birlikte uzaktan eğitim uygulamalarının kalitesinin ve verimliliğinin artırılmasına yönelik olarak çeşitli faaliyetlerin yürütülmesi gerekmektedir. Buna göre; öğretmen ve akademisyenlere çevrimiçi öğretim teknikleri ve sanal sınıflarda iletişim gibi eğitimlerin verilmesi, uzaktan eğitime yönelik hizmet içi eğitimlerin yapılması veya sayısının artırılması, uzaktan eğitim merkezlerinin niteliğini artırmaya yönelik özellikle yerli ve milli donanım ve yazılım faaliyetlerin yürütülmesi, üniversitelerde öğrenciler için uzaktan eğitim dersi odalarının oluşturulması gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Nihai olarak uzaktan eğitim, teknoloji çağında çeşitli avantajları bulunan bir eğitim modelidir. Bu eğitim modelinin avantajları iyi değerlendirilmeli ve yarının sahipleri olan öğrencilere destek aracı olarak kullanılmalıdır. Bu amaçla bugünün eğitimcileri gerekli dijital pedagojik bir anlayışa sahip olmalı ve öğrencilere gerçek sınıf ortamındaki eğitim ve öğretimin eksikliğini gidermelerine yardımcı

olmalıdır. Eğitimciler, geleceğin eğitimini düşünürken imkânların da daha çeşitli olabileceğini daima göz önünde bulundurmalarıdır.

KAYNAKÇA

- Ağır, F. (2007). Özel Okullarda ve Devlet Okullarında Çalışan İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Akdemir, O. (2011). "Teaching Math Online: Current Practices in Turkey." *Journal of Educational Technology Systems*, 39(1): 47- 64.
- Altun Yalçın, S., Özturan Sağırlı, M. ve Akar, M., S. (2021). "University Students' Attitudes Towards Distance Education and Perceptions of Good Lecturers in Distance Covid-19 Period." *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 6(14): 520-568.
- Anderson, T. (2011). *Toward A Theory of Online Learning*. Athabasca University.
- Atılğan, B. (2020). "Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Gözünden Acil Uzaktan Öğretim Sürecinin Değerlendirilmesi." *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29(6): 396-406.
- Bakioğlu, B. ve Çevik, M. (2020). "COVID-19 Pandemisi Sürecinde Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri." *Turkish Studies*, 15(4): 109-129.
- Balaman, F. ve Hanbay Tiryaki, S . (2021). "Coronavirüs (Covid-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1): 52-84.

- Bozkurt, A. (2017). "Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını." *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2): 85-124.
- Demir, Ö. (2021). Uzaktan öğretim çok yakına geldi: Bir e-pedagojiye ihtiyaç var mı? Haziran, 2021 tarihinde <http://www.sosyalbilimlervakfi.org> adresinden erişilmiştir.
- Doolan, K., Barada, V., Burić, I., Krolo, K., Tonković, Ž., Schmidt, N. S., ... Darmanin, M. (2021). *Student Life During The COVID19 Pandemic Lockdown: Europe-Wide Insights*. Brussels: European Students' Union.
- Gömlüksiz, M. N. ve Pullu, E. K. (2020). "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri." *Turkish Studies*, 15(6): 477-502.
- İşman, A. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kocatürk Kapucu, N. ve Uşun, S. (2020). "Üniversitelerde Ortak Zorunlu Derslerin Öğretiminde Uzaktan Eğitim Uygulamaları." *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1): 8- 27.
- Odabaş, H. (2004), "İnternet Tabanlı Uzaktan Öğrenim Modelinin Bilgi Hizmetlerine Yönelik Yükseköğretim Programlarında Kullanımı", Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu, 21-24 Ekim, Ankara.
- Özbay, Ö. (2015). "Dünyada ve Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Güncel Durumu." *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5: 377-394.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. Çev., M. Bütün ve S. B. Demir. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Shachar, M. ve Neumann, Y. (2003). "Differences Between Traditional and Distance Education Academic Performances: A Meta-Analytic Approach." *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 4(2): 1-20.

Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Uzunboylu, H. ve Tuncay, N. (2012). *Uzaktan eğitimde sanal değişimler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Ünal, N., Şanlıer, N. ve Şengil, A. Z. (2021). "Pandemi Döneminde Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenmeye Hazırbulunuşluklarının ve Uzaktan Eğitime İlişkin Deneyimlerinin Değerlendirilmesi." *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(1): 89-104.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

With the Covid-19 epidemic, which has deeply affected the world in recent years, distance education has been made compulsory and distance education has been used in every field. The transition to emergency distance education during the Covid-19 epidemic made it known more closely to all parties that make up the school community that the distance education model is not just a computer and software business. In this study, it is aimed to examine the differences created by the transition to distance education during the epidemic process and the effectiveness of distance education applications from the eyes of university students. In this direction, the problem sentence of the research is "What are the perceptions of university students towards distance education?" determined as. For this purpose, university students studying at different faculties were asked to write compositions about distance education applications and these compositions were examined.

Method

The research was designed as a phenomenology research, one of the qualitative research designs, in accordance with its purpose. In this study, it was tried to reveal the opinions of the students on the phenomenon of "distance education". The study group of the research consists of 34 university students studying at different faculties at Yıldız Technical University in the 2020-2021 academic year and having various criteria that are thought to affect their views on "distance education". Students in the study group were asked to write an original compositions reflecting their views on their experience of distance education during the epidemic. The compositions written by the students were subjected to content analysis by the researchers using the inductive method.

Findings (Results)

According to the findings obtained from the student compositions, it is seen that the students first gave place to their opinions about the teaching process. When these views were examined, it was determined that student expressions were gathered under the categories of "accessibility, opportunities, quality and interaction". These views were combined under the theme of "teaching process in distance education applications". Secondly, the students expressed their opinions about the problems they experienced during the process in their compositions. These views are divided into 4 categories as "technique, discipline and order, health, social deprivation". The codes and categories

reached were combined under the theme of “problems in distance education applications”. When the compositions were examined, the third findings were in the form of opinions about adapting to the distance education process. When the student statements are examined, it is seen that these opinions are gathered under the categories of "variables related to attitude and personal variables". These categories were combined under the theme of “adaptation to distance education practices”. According to the latest findings in the analysis of student compositions, it is seen that the students gave place to their views on the future of distance education after the pandemic process. These opinions are gathered under the categories of “dissemination and suggestions”. Student opinions were combined under the theme of “the future of distance education applications”.

Conclusion and Discussion

According to the results obtained from the research, students find distance education applications advantageous in terms of accessibility and think that interactive lessons are more efficient. These results, in the study conducted by Gömleksiz and Pullu (2020), students stated that distance education provides fast and easy learning, has a low cost compared to formal education, and archive records that they can access later have a positive effect on their learning. Students state that distance education has various disadvantages in terms of vocational/practical courses and measurement-evaluation studies. In the literature, results are shared that the distance education method is problematic in terms of measurement and evaluation and that students do not find the exams made with this method reliable (Altun Yalçın, Özturan Sağırılı, & Akar, 2021; Balaman & Hanbay Tiryaki, 2021). In this respect, it can be stated that the results of the research are similar to the opinions in the literature. The students experienced various problems in the categories of technique, discipline, health and social deprivation during the implementation process. In the literature, it is seen that technical problems related to internet access are expressed in national and international studies (Altun Yalçın, et al. 2021; Doolan et. al., 2021). It has been determined that students' views on distance education are affected by their attitudes and some characteristic features. In the study conducted by Altun Yalçın et al. (2021), it was concluded that, similar to the results of this research, they did not take distance education seriously and found face-to-face education more efficient. Accordingly, it can be interpreted that students have a negative attitude towards distance education. The majority of the students believe that distance education applications will become widespread and offer the hybrid (mixed) model as a suggestion. Considering the requirements of the epidemic process, it can be stated that

distance education applications will become increasingly widespread, especially in higher education.

Finally, distance education is an education model with various advantages in the age of technology. The advantages of this education model should be evaluated well and used as a support tool for the students who are the owners of tomorrow. To this end, today's educators must have the necessary digital pedagogical understanding and help students overcome the lack of education and training in the real classroom setting. Educators should always consider that opportunities may be more diverse when considering the education of the future.

Etik Kurul Kararı

Araştırmada etik ilkelere uygunluk açısından İstanbul Ayvansaray Üniversitesi Akademik Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna başvurulmuş ve 23.09.2021 tarih ve 2021/08 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.